

VLAAMSE RAAD

ZITTING 1992-1993

29 JUNI 1993

ONTWERP VAN DECREET

**houdende goedkeuring van de Overeenkomst betreffende
de Europese Economische Ruimte, van 49 Protocollen,
van de Slotakte en van de Bijlagen 1 tot en met XXII,
opgemaakt in Porto op 2 mei 1992,
en van het Protocol tot aanpassing van de Overeenkomst
betreffende de Europese Economische Ruimte,
opgemaakt in Brussel op 17 maart 1993**

MEMORIE VAN TOELICHTING

DAMES EN HEREN,

INLEIDING

1. Historiek

De geschiedenis van het E.E.R.-akkoord gaat terug tot de Verklaring van Luxemburg (1984) waarin de E.G. en de E.V.A. stelden te zullen streven naar een nauwere samenwerking. Hierbij weze er aan herinnerd dat beide organisaties in 1972 en 1973 reeds vrijhandelsakkoorden sloten waarbij o.a. de heffing van douanerechten op industriële produkten werd afgeschaft. Dit bevorderde in hoge mate de handelsrelaties tussen beide blokken : de EVA werd niet alleen de eerste leverancier van de Gemeenschap (26 % van de EVA-export) maar ook de eerste afnemer (25 % van de EVA-import). Het E.E.R.-akkoord kan dus beschouwd worden als een uitbreiding van hogervermelde vrij handelsverdragen.

2. De Europese Economische Ruimte

Het Akkoord over de Europese Economische Ruimte beoogt in feite de uitbreiding van de interne markt met de E.V.A.-landen via de zgn. „vier vrijheden” (vrij verkeer van personen, goederen, diensten en kapitaal) en via het scheppen van gelijke concurrentievoorwaarden. Daarnaast regelt het Akkoord ook de meer omvattende samenwerking tussen de Gemeenschap en de EVA o.m. op het vlak van sociaal beleid, leefmilieu, onderzoeksbeleid, vennootschapsrecht, culturele samenwerking, enz.. . (het zgn. „horizontaal” en „flankerend” beleid).

Het geheel wordt geschraagd door een institutioneel en juridisch kader waarin de Gemeenschap een sterke inbreng heeft.

Het Akkoord, dat op 2 mei 1992 te Porto ondertekend werd, bestaat uit 129 basisschikkingen, 47 Protokollen die deze schikkingen verder uitwerken en 22 annexen die het zgn. „pertinent communautair acquis” omvatten. Het „pertinent acquis” – ongeveer 20.000 bladzijden gemeenschappelijk recht – wordt immers volledig overgenomen door de EVA-landen, op enkele afwijkingen en uitzonderingen na, vooral in gevoelige sectoren zoals het vrij verkeer van personen en de rechtstreekse investeringen.

Uiteraard omvat het Akkoord niet de totaliteit van het gemeenschappelijk recht : de verdragsluitende partijen behouden hun vrijheid inzake buitenlandse betrekkingen, er wordt geen douane-unie opgericht noch is er een gemeenschappelijk handelsbeleid. Er is geen sprake van een fiscale harmonisatie, van deelname door de EVA-landen aan het EMS, van een gemeenschappelijk landbouw- en visserijbeleid. Hierbij dient echter opgemerkt dat bilaterale akkoorden, gesloten in de marge van het Verdrag, de handel in landbouwprodukten bevorderen.

Vanuit juridisch oogpunt heeft het E.E.R.-Verdrag de gevolgen van klassiek internationaal recht. De EVA-landen doen geen overdracht van soevereiniteit aan een supra-nationaal organisme.

Het E.E.R.-Verdrag is een gemengd akkoord. Alhoewel meer dan 95 % van de inhoud betrekking heeft op gemeenschappelijke materies, behandelt het tevens materies die gedeeltelijk of geheel onder de bevoegdheden van de Lid-Sta-

ten vallen. Dit is ook de reden waarom het Akkoord door de verschillende EG-Lid-Statens volgens de eigen **grondwettelijke** procedures moet goedgekeurd worden.

Het is duidelijk dat het E.E.R.-Verdrag door de oprichting van gemeenschappelijke instellingen een fundamentele toenadering inhoudt tussen de Europese Gemeenschap en de E.V.A.-Lid-Statens. Niet alleen wordt er een institutionele gedachtenwisseling ingesteld over gemeenschappelijke normen m.b.t. het pertinent acquis, maar ook is er een informatie- en consultatie-procedure inzake nieuwe EG-wetgeving voorzien, met deelname en raadpleging van **EVA-deskundigen** bij bepaalde comités en gemeenschappelijke projecten, de oprichting van een EVA-pijler die de ambtenaren van deze landen vertrouwd zal maken met de procedures en regels van de Gemeenschap, het instellen van een politieke dialoog.

In feite zijn met de negociatie van het E.E.R.-Verdrag de onderhandelingen over de toekomstige uitbreiding van de Europese Gemeenschap reeds -zij het gedeeltelijk- begonnen met name via de identificatie en de erkenning van een aanzienlijk deel van het communautair acquis.

De oprichting van de Europese Economische Ruimte ligt in de lijn van de Belgische belangen.

De uitbreiding van de interne markt met de E.V.A.-landen vormt een aanvaardbare omkadering voor een **export-gerichte** en open economie als de onze die nood heeft aan open markten, vrij verkeer van goederen, diensten, personen en kapitaal en eerlijke concurrentievoorwaarden.

In het licht van de verwachte uitbreiding van de Gemeenschap, zal het E.E.R.-Akkoord de onderhandelingen met de kandidaat-leden die nu tot de 'EVA behoren, zonder twijfel vergemakkelijken.

1. OBJECTIEVEN EN PRINCIPES

Het E.E.R.-Verdrag is een associatieverdrag dat de economische en commerciële samenwerking tussen de E.G. en de E.V.A. wil bevorderen en een geïntegreerde markt wil realiseren : de Europese Economische Ruimte. In feite beoogt het Akkoord de uitbreiding van de interne markt met de E.V.A.-landen. Aldus wordt de grootste en belangrijkste geïntegreerde economische zone ter wereld gecreëerd, die 19 landen en bijna 380 miljoen burgers zal tellen.

De Europese Economische Ruimte zal tot stand komen via het invoeren van het vrij verkeer van goederen, personen, diensten en kapitalen (de „vier vrijheden”), het scheppen van gelijke mededingingsvoorwaarden en het inachtnemen van dezelfde voorschriften en het samenwerken op het vlak van o.m. onderzoek en ontwikkeling, leefmilieu, onderwijs en sociaal beleid.

Artikel 6 stelt dat de bepalingen van het Akkoord die identiek zijn aan de overeenkomstige bepalingen vervat in het E.E.G.-Verdrag en het E.G.K.S.-Verdrag voor hun tenuitvoerlegging en toepassing geïnterpreteerd worden conform de jurisprudentie van het Hof van Justitie van de E.G. voor 2 mei 1992 (datum van de ondertekening van het Akkoord). De jurisprudentie na 2 mei 1992 wordt verzekerd door de bepalingen m.b.t. de homogene interpretatie van het Akkoord, die behandeld worden in het hoofdstuk over de juridische en institutionele kwesties.

Artikel 7 bepaalt dat de besluiten vervat in de bijlagen of in de beschikkingen van het Gemengd Comité van de E.E.R. verbindend zijn voor beide partijen en op twee manieren in de interne rechtsorde worden of zullen worden geïntegreerd :

— een besluit dat overeenstemt met een E.E.G.-verordening wordt als dusdanig in de interne rechtsorde opgenomen ;

— een besluit dat overeenstemt met een E.E. G-richtlijn : de autoriteiten van de Lid- Staten bepalen zelf de vorm, de middelen en wijze van tenuitvoerlegging.

II. HET VRIJE VERKEER VAN GOEDEREN

Vooreerst dient te worden opgemerkt dat met de vrijhandelsakkoorden die tussen 1972 en 1973 werden gesloten tussen de EVA-Staten en de Europese Gemeenschappen, een einde kwam aan de douanerechten op de handel in industrieproducten. Hierdoor kwam de handel tussen beide zones tot volle ontwikkeling. De EVA werd de eerste leverancier (25 % van de invoer) en ook de eerste klant (26 % van de uitvoer) van de Gemeenschap.

11.1. Grondbeginselen

II. 1.1. Vrij verkeer

Het vrije verkeer van goederen is één van de grondbeginselen van de overeenkomst betreffende de Europese Economische Ruimte. In principe bestaan evenwel geen communautaire regels ten aanzien van derde landen. Er bestaat immers geen douane-unie en de overeenkomstsluitende partijen blijven hun eigen handelsbeleid voeren. Er zijn dus oorsprongregels nodig om te bepalen voor welke producten het vrije verkeer binnen de zone geldt.

De Overeenkomst heeft betrekking op alle industrieproducten. Een aantal producten zoals caseïne, albumine en bepaalde zetmelen zijn echter van het toepassingsgebied van Protocol 2 uitgesloten. Voor deze producten bestond evenmin vrij verkeer in het kader van de vrijhandelsakkoorden.

Gegeven de specifieke aard van het landbouw- en visserijbeleid worden beide sectoren afzonderlijk behandeld. Dit sluit evenwel niet uit dat met name voor de visserijproducten werk wordt gemaakt van een grotere liberalisatie.

II.1.2. Douanerechten

a) met de vrijhandelsakkoorden was reeds een einde gemaakt aan de douanerechten en de heffingen van gelijke werking.

De Overeenkomst breidt dit stelsel uit tot be- en verwerkte landbouwproducten, bepaalde basislandbouwproducten en een groot aantal visserijproducten.

b) De afschaffing van de douanerechten heeft ook betrekking op het verbod douanerechten van fiscale aard te heffen. De enige uitzondering betreft Zwitserland dat geen consumptieheffing kent en genoemde soort belasting op brandstoffen en voertuigen heft.

De Gemeenschap heeft toegestemd in de handhaving van de heffingen, hetgeen in tegenstrijd is met de beginselen van een vrij handelszone, op voorwaarde dat de rechten geen

discriminerende werking hebben. Voor eind 1996 komt er een herziening.

België heeft aangedrongen op een hervorming van het belastingstelsel op middellange termijn.

c) Het ontbreken van een douane-unie maakt oorsprongregels noodzakelijk (art. 9). Deze worden nader omschreven in Protocol 4 van de Overeenkomst. De uitgangscriteria zijn deze voor geheel en al verkregen produkten en de toereikende be- of verwerking. De oorsprongregels op preferentiële bilaterale basis van de vrijhandelsakkoorden worden versoepeld en er wordt een systeem van volledige cumulering ingevoerd. De toegevoegde waarde die in elke overeenkomstsluitende staat van de Europese Economische Ruimte wordt toegepast, mag worden in aanmerking genomen. Er bestaat een „EER-oorsprong”.

Voor de volgende punten worden de oorsprongregels versoepeld :

- Alternatieve percentageregels : dit alternatieve percentage bestond in de vrijhandelsakkoorden reeds voor de mechanisector maar werd in de EER-Overeenkomst uitgebreid tot scheikundige produkten en plastics.

- tolerantie : voor alle produkten (behalve textiel en kleding) mag de waarde van niet van oorsprong zijnde materialen tot 10 % bedragen.

- territoriale versoepeling.

De EVA-Staten wensten de versoepeling van de oorsprongregels nog verder door te trekken. Sommige EG-lidstaten die van oudsher meer handelsgericht zijn wilden meegaan maar Lid-Staten met gevoelige industrietakken, waarvoor de concurrentie te groot zou worden, hielden de boot af. De EVA-Staten hebben kunnen bedingen dat de grondbeginselen van de Overeenkomst worden herzien. Dit zal een eerste maal gebeuren voor eind 1993 (art. 9.2 en 3).

II.1.3. Bijstand in douanezaken Vereenvoudiging van grensformaliteiten Protocollen 10 en 11

De maatregelen inzake douanezaken waarin de Overeenkomst voorziet gaan ook vergezeld van begeleidende bepalingen. Vermits de controles tussen de EG-lidstaten en de EVA-Staten blijven bestaan, opent een afzonderlijk protocol de mogelijkheid de controles en formaliteiten bij het goederenvervoer te verminderen en te vereenvoudigen.

Daarnaast is er nog een protocol dat de voorwaarden betreffende de wederzijdse bijstand in douanezaken regelt. Het is de bedoeling een administratieve samenwerking op gang te brengen met het oog op de samenhangende toepassing van de regels die bij douaneformaliteiten in het goederenverkeer worden gehanteerd en met inachtneming van de interne strafrechtelijke procedures, de fraude in deze sector te voorkomen, op te sporen en te onderzoeken.

II. 1.4. Kwantitatieve beperkingen en maatregelen van gelijke werking

Kwantitatieve invoer- en uitvoerbeperkingen en alle maatregelen van gelijke werking zijn krachtens de artikelen 11 en 12 van de EER-Overeenkomst tussen de overeenkomstsluitende partijen verboden. Voor de uitlegging van deze regel wordt naar de rechtspraak van het Hof van Justitie verwezen.

Er werd een kleine uitzondering gemaakt voor IJsland dat de beperkingen op de invoer van bepaalde soorten borstels mag handhaven (zie Protocol 7).

Een bepaling waarvoor artikel 36 van het Verdrag van Rome model heeft gestaan staat bepaalde beperkingen toe die om reden van openbare orde, openbare veiligheid, e.d. gerechtvaardigd zijn. Deze bepaling kan evenwel niet worden ingeroepen dan overeenkomstig de uitlegging die het Hof van Justitie in Luxemburg er in zijn rechtspraak aan gegeven heeft.

Wat de heffingen betreft verbinden de partijen er zich toe geen hogere binnenlandse belastingen te heffen op produkten van de andere overeenkomstsluitende partijen (artikelen 14 en 15 waarvoor overeenkomstige bepalingen van het Verdrag van Rome model hebben gestaan).

II.1.5. Nationale monopolies van commerciële aard

Artikel 16 inzake de regeling van de staatsmonopolies is op grond van artikel 37 van het Verdrag van Rome geformuleerd.

De bepaling is van toepassing op alle alcoholhoudende dranken (m.a.w. verwerkte landbouwprodukten) en op wijn. Protocol 8 regelt de monopolies. Er is voorzien in overgangsperioden van twee jaar voor bepaalde sectoren en verschillende EVA-Statens

II.1.6. Anti-dumpingmaatregelen en maatregelen tegen ongeoorloofde handelspraktijken

Ten aanzien van derde landen houden de overeenkomstsluitende partijen een vrije hand in de beslissingen die ze nemen en het beleid dat ze voeren.

Artikel 26 van de Overeenkomst bepaalt dat tussen de overeenkomstsluitende partijen geen anti-dumpingmaatregelen worden toegepast. Protocol 19 bepaalt evenwel dat zulks alleen de door de Overeenkomst bestreken gebieden betreft en voor zover de communautaire verworvenheden volledig hun beslag hebben gekregen.

Dit is bijvoorbeeld al niet het geval voor landbouwen visserijprodukten.

De EVA-Statens vonden het zeer belangrijk dat er tussen overeenkomstsluitende partijen geen anti-dumpingmaatregelen meer zouden bestaan. De laatste jaren komen dergelijke maatregelen tegen de EVA-Statens trouwens nog slechts bij uitzondering voor.

II. 1.7. Gelijke concurrentievoorwaarden

Naast de vier vrijheden zijn gelijke concurrentievoorwaarden een grondbeginsel van de EER vermits dit samengaat met het vrije verkeer. Concurrentie is dermate ruim en veelomvattend dat het vierde deel van de overeenkomst er volledig aan gewijd is.

11.2. Het opheffen van de handelsbelemmeringen

II.2.1. Opheffen van technische belemmeringen

De EVA-Statens nemen de communautaire verworvenheden op het gebied van technische voorschriften over (bijlage II). De Gemeenschap brengt de opheffing van de technische belemmeringen langs twee wegen tot stand : via een wederzijdse erkenning van de nationale voorschriften en via een harmonisering van de wetgevingen.

a) de wederzijdse erkenning is terug te vinden in het „Cas-

sis de Dijon"-arrest dat erop gericht is te vermijden dat de Lid-Staten artikel 36 van het EEG-Verdrag te pas en te onpas inroepen : elk produkt dat op wettige wijze is geproduceerd en verkocht in een Lid-Staat moet in een ander land kunnen worden ingevoerd en op de markt gebracht. Dit beginsel zal voortaan een bepalende rol spelen in de betrekkingen tussen de EG en de EVA-Staten.

b) Voor de courante industrieproducten zoekt de Gemeenschap sinds 1983 naar een nieuwe invalshoek voor de bepaling van normen op grond van grote categorieën van produkten. Deze aanpak behelst het volgende :

— om het streven naar doorzichtigheid gestalte te geven dienen de Lid-Staten hun voornemen op het gebied van reglementering kenbaar te maken. Nationale projecten kunnen door de commissie gedurende een jaar worden bevroren. De EVA-Staten nemen de EEG-richtlijn over die handelt over de informatieprocedure op het gebied van normen en technische voorschriften. Hierbij treedt de toezichhoudende autoriteit van de EVA in de rol van de Commissie ;

— elk produkt dat aan de door CEN/CENELEC vastgestelde normen beantwoordt, wordt verondersteld te voldoen aan de basisvereisten inzake gezondheid en veiligheid en dus aan de vereisten om in het vrije verkeer te worden gebracht. Het EG-merkteken levert dan het bewijs dat het produkt aan de vereisten voldoet.

De nieuwe invalshoek heeft met name betrekking op de volgende sectoren : drukvaten, machines, gastoestellen.. . Het EG-merkteken wordt uitgebreid tot de hele EER.

II.2.2. Overeenkomsten met derde landen (Protocol nr. 12)

De Gemeenschap kan onderhandelen met een derde land en een overeenkomst inzake wederzijdse erkenning tekenen dat de overeenkomstsluitende partijen in staat stelt op hun grondgebied de conformiteitstesten uit te voeren die voldoen aan de eisen van de andere partij alsmede de op het grondgebied van de andere partij geldende attesten afgeven.. De producent van een derde land mag op zijn produkten het EG-merkteken aanbrengen waardoor deze toegang krijgen tot de EG-markt.

In afwijking van het grondbeginsel dat de overeenkomstsluitende partijen een autonoom buitenlands beleid voeren, hebben de EVA-Staten aanvaard dat de Gemeenschap instaat voor de onderhandelingen die met derde landen worden gevoerd inzake de wederzijdse erkenning van technische normen en hebben zij ermee ingestemd parallelle overeenkomsten te sluiten met de betrokken landen. Elke andere keuze waarbij de handhaving van het nationaal beleid had vooropgestaan, zou aanleiding hebben gegeven tot hernieuwde grenscontroles tussen de Gemeenschap en de EVA-Staten, ten einde na te gaan of een produkt dat uit een derde land wordt ingevoerd wel degelijk voldoet aan de technische voorschriften van de andere partij.

II.2.3. De TBT-verworvenheid (technical barriers to trade)

Deze verworvenheid bestrijkt een groot aantal sectoren, wat meteen de omvang van bijlage II verklaart. De belangrijkste sectoren zijn de automobielsector , onderhouds- en heftoestellen, huishoudapparaten, bouwmaterialen, elektrische apparaten en uitrusting, farmaceutische en chemische produkten, voedingsmiddelen.

In bepaalde sectoren werden overgangperiodes of afwijkingen overeengekomen. In de belangrijke automobielsector

gaat het vrije verkeer van motorvoertuigen in op 1.1.95 voor alle voertuigen die voldoen aan de communautaire regels, opgesteld aan de hand van de communautaire testprocedures en de procedures voor het afgeven van attesten.

De aanwezigheid van veel assemblagebedrijven in België verklaart waarom ons land heeft gepleit voor een minimum aan afwijkingen en voor korte overgangperiodes.

Wat de gevaarlijke stoffen betreft staat het de EVA-Statens vrij hun markt slechts in beperkte mate open te stellen voor producten die kwik, arsenicum, pentachloorfenol of cadmium bevatten. In 1995 wordt een en ander opnieuw bekeken. Tevens werd beslist de samenwerking verder te zetten na de ondertekening van de Overeenkomst, ten einde de EVA-Statens de kans te geven tegen 1994 de communautaire regelgeving inzake classificatie, verpakking en etikettering van gevaarlijke stoffen en bereidingen in hun wetgeving in te passen.

II.2.4. Produktaansprakelijkheid

De communautaire regeling inzake produktaansprakelijkheid is binnen de Economische Ruimte ingesteld.

11.3. De wetgeving in andere sectoren

II.3.1. Energie (artikel 24 en bijlage IV)

De EER-overeenkomst bevat het merendeel van de communautaire verworvenheden op energiegebied. Dit betekent dat de EVA-Statens het bepaalde inzake kennisgeving, informatie en raadgeving betreffende het gebruik van energiebronnen -hoofdzakelijk op basis van aardolie- zullen volgen ten einde bij te dragen aan het doel van rationeel energieverbruik en energetisch rendement. Dit geldt ook voor de bepalingen met het oog op een vlotter vervoer van gas en electriciteit via de verschillende nationale netwerken ten einde de handel te bevorderen, de concurrentie aan te scherpen en tot een doorzichtiger prijsopbouw te komen.

De EVA-Statens volgen evenwel niet de communautaire regelgeving in geval van energiecrisis, meer bepaald het verplicht aanleggen van voorraden om het energieverbruik van een aantal dagen te dekken, omdat zij reeds gelijkaardige verbintenissen zijn aangegaan in het kader van het Internationaal Energieagentschap (IEA).

II.3.2. Intellectuele eigendom

Dit onderwerp wordt in Protocol nr. 28 van de Overeenkomst behandeld. De communautaire verworvenheden op dit gebied zijn ontleend aan de rechtspraak van de Hof van Justitie dat een brug legt tussen het vereiste van vrij verkeer (artikelen 11 en 12 van de Overeenkomst ; EEG-verdrag art. 30) en de door octrooien, merken, auteursrechten enz. beschermde industriële en commerciële eigendom (art. 13, EEG-verdrag art. 36).

De EVA-Statens hebben zich bereid verklaard hun interne wetgeving aan te passen ten einde ze verenigbaar te maken met het in de Gemeenschap bereikte beschermingsniveau.

Waar het in de eerste plaats om gaat is dat de EVA-Statens het beginsel van de uitputting van de rechten zoals dat in de EER van toepassing is, overnemen. Het intellectuele eigendomsrecht is uitgeput zodra de houder van het recht het produkt op het grondgebied van een staat die de EER-Over-

eenkomst heeft ondertekend, op de markt brengt. In het licht van de EER kan de houder van het recht niet langer gebruik maken van zijn monopolie om het op de markt brengen van het produkt tegen te gaan en de markten af te schermen. De uitputtingsregel is een algemeen beginsel dat octrooien, merken, auteursrechten, topografieën van halfgeleiderprodukten betreft.

Zodra het Akkoord betreffende Gemeenschapsoctrooien in werking is getreden, worden onderhandelingen aangegaan met de EVA-Statens die wenssen deel te nemen aan het Akkoord.

In de Overeenkomst werd nota van genomen van de verbintenissen die de partijen aangaan om, zo mogelijk, voor 1.1.1995 toe te treden tot een aantal internationale verdragen die in artikel 5 van Protocol nr. 28 zijn opgesomd.

II.3.3. Openbare aanbestedingen

De markt van de openbare aanbestedingen is nog te veel afgeschermd. Met de EER ontstaat een gemeenschappelijke markt waarmee naar schatting een bedrag van 650 miljard ecu per jaar zal gemoeid zijn. Als positieve gevolgen van de openstelling van de markt valt een heftiger concurrentie en lagere overheidsuitgaven te verwachten.

Een pijler van de gemeenschappelijke markt zijn de communautaire verworvenheden op het gebied van de coördinatie van openbare aanbestedingsprocedures en de aanbestedingen van bedrijven op het gebied van water- en energievoorziening, vervoer, telecommunicatie.

De EVA-Statens nemen het verworvene zoals dit op 31.7.1991 werd vastgesteld integraal over. De latere verworvenheden worden volgens de in de Overeenkomst vervatte procedures ingepast.

Er is voorzien in overgangsperioden voor Zwitserland (tot 1 januari 1994) en Liechtenstein (1 januari 1995), wat het geheel van de richtlijnen betreft en voor Noorwegen (tot 1 januari 1995) wat de aanbestedingsprocedures in de energie-sector betreft.

II.3.4. Verwerkte landbouwprodukten

Ten einde rekening te houden met verschillen in de kosten van de landbouwprodukten die in bepaalde goederen die niet in bijlage II van het EG-Verdrag zijn opgenomen worden gebruikt (hetzij produkten die niet aan het gemeenschappelijk landbouwbeleid zijn onderworpen), laat de Overeenkomst het volgende toe :

— de heffing, bij de invoer, van een variabel element dan wel een forfaitair bedrag ;

— de toepassing van binnenlandse maatregelen ter compensering van het prijsverschil dat voortvloeit uit de tenuitvoerlegging van het landbouwbeleid.

Het nieuwe systeem zal voordeliger uitvallen voor de uitvoerder. Het heeft de volgende kenmerken :

- het biedt een keuzemogelijkheid : de uitvoerder heeft de keuze tussen het oude en het nieuwe systeem ;

— de uitvoerder kan kiezen voor de netto-compensatie. Voor de heffing op landbouwgrondstoffen wordt voortaan rekening gehouden met het verschil tussen de referentieprijzen van de EER-Statens en niet langer met het verschil ten opzichte van de prijzen op de wereldmarkt ;

— de maatstaf voor prijscompensatie is het netto-gewicht van de grondstof

— er is een lijst met produkten die met industrieproducten worden gelijkgesteld en die onder het stelsel van vrijhandel vallen zoals mineraalwater, produkten op basis van koffie, tomaten.. .

II.3.5. EGKS-produkten

Protocol 14 betreft de handel in EGKS-produkten binnen de EER. Het gaat uit van de volgende beginselen :

a) de vrijhandelsovereenkomsten blijven onverminderd van kracht, tenzij anders bepaald ;

b) de bepalingen van de EER-Overeenkomst zijn *subsidiar* van toepassing

c) kwantitatieve uitvoerbepalingen, maatregelen van gelijke werking alsmede douanerechten en heffingen van gelijke werking die op de handel binnen de EER van toepassing zijn, worden afgeschaft.

d) de ondernemingen uit EVA-Statens dienen de *communautaire* regels inzake mededinging en staatsteun, de uitwisseling van informatie over de toestand van de markt en investeringen, in acht te nemen (zie Protocol 25).

11.4. De specifieke sectoren landbouw en visserij

Formeel vallen landbouw en visserij niet onder de bepalingen van de EER-Overeenkomst. Van bij de aanvang van de onderhandelingen was overeengekomen dat de EVA-Statens niet zouden deelnemen aan het desbetreffende sectoriële beleid van de Gemeenschap. Dit staat evenwel specifieke oplossingen om de handel in landbouw- en visserijprodukten te verbeteren en te vergemakkelijken niet in de weg

II. 4.1. Landbouw

a) Bepalingen over landbouwprodukten staan in de EER-Overeenkomst en bijlage 1(veterinaire en fytosanitaire aangelegenheden) en in de bilaterale overeenkomsten tussen de Gemeenschap en de EVA-Statens inzake de wederzijdse concessies en de concessies van de EVA om bij te dragen aan de vermindering van economische en „sociale ongelijkheden. De EVA-Statens hebben geweigerd de handel in landbouwprodukten op multilaterale basis en binnen het kader van de overeenkomst te bespreken.

De Gemeenschap die met de EVA nog verder had willen onderhandelen over landbouw, heeft toch bereikt dat in de grondbeginselen van de EER-Overeenkomst nog een evolutionaire clausule wordt opgenomen (artikel 19).

De overeenkomstsluitende partijen verplichten zich tot voortzetting van hun inspanningen met het oog op de geleidelijke liberalisatie van de handel in landbouwprodukten. Zij onderwerpen de voorwaarden waaronder de handel in landbouwprodukten plaatsvindt voor eind 1993 en daarna om de twee jaar aan een onderzoek.

b) Er waren tal van specifieke bilaterale *landbouwovereenkomsten* tussen de EG en EVA-Statens. Deze regelingen werden verfijnd en samengebracht in bilaterale overeenkomsten die voortbouwen op bestaande tariefconcessies waardoor de invoer zonder douanerechten van verschillende zogeheten „cohesieprodukten,, mogelijk wordt. Deze bilaterale overeenkomsten treden uiterlijk in werking op het tijdstip waarop de EER-Overeenkomst in werking treedt (Protocol 42).

c) Ten einde dichter bij de doelstelling van “samenhang,, te komen hebben de EVA-Staten zich tevens bereid verklaard bij te dragen aan de vermindering van de economische en sociale ongelijkheden tussen de regio's. Daartoe voorzien de specifieke regelingen in de volledige opheffing door de EVA-Staten van de douanerechten op produkten die van groot belang zijn voor de landen uit het Middellandse Zee-gebied en voor Ierland (groenten, citrusvruchten, enz.). Het gaat hier om concessies waar de Gemeenschap niets tegenover stelt.

d) De overeenkomstsluitende partijen hebben er zich ook op toegelegd de technische belemmeringen waarmee de handel in landbouwprodukten ingevolge veterinaire en fytosanitaire voorschriften te maken krijgt, zoveel mogelijk af te bouwen.

Het communautaire verworvene op dit gebied wordt in bijlage 1 beschreven : de EVA-Staten nemen een groot deel van het verworvene over met uitzondering van de bepalingen betreffende derde landen, grenscontroles en financiële mechanismen.

Wat het communautaire verworvene bepaalt inzake derde landen mag dan niet door de EVA-Staten zijn overgenomen, toch dient te worden aangestipt dat zij zich hebben vastgelegd op de toepassing van de volgende beginselen : in de handel tussen de EVA-Staten en de EG dienen dieren en geheel of gedeeltelijk daaruit verkregen produkten van dierlijke oorsprong uit derde landen, te voldoen aan de normen die gelden bij de overeenkomstsluitende partij die de dieren en produkten invoert en neemt de overeenkomstsluitende partij die uitvoert de verplichting op zich erop toe te zien dat de bepalingen zijn nageleefd.

e) Protocol 47 betreft de opheffing van de technische belemmeringen voor het handelsverkeer in wijn en gedistilleerde dranken. De EVA-Staten aanvaardden grotendeels het communautair verworvene inzake de definitie van de produkten de oenologische procédés, de samenstelling, de voorschriften inzake distributie en etikettering. Voor de herkomstbenaming werd een beschermingsregeling uitgewerkt.

II. 4.2. Visserij

a) In de onderhandelingen over de EER was de visserij een van de grootste knelpunten. Voor IJsland en Noorwegen die een ruim deel van hun inkomen uit deze sector halen, is dit een zeer gevoelig punt. De Gemeenschap heeft naar een evenwichtige oplossing gezocht waarbij haar zowel de toegang tot de visbestanden van de EVA-Staten als hun handelsbelangen voor ogen stonden.

Het verband dat de Gemeenschap heeft willen leggen tussen de toegang tot de visbestanden van de EVA-Staten en de handelsconcessies op het gebied van visserijprodukten was en is nog steeds een struikelblok voor de EVA-Staten. Daarom werd aan het probleem van de “toegang tot de visbestanden,, een uitkomst gegeven in het kader van de bilaterale regelingen met Noorwegen, Zweden en IJsland. Tussen deze regelingen en de EER-Overeenkomst bestaat geen formeel verband. In een verklaring stelt de EG dat ongeacht het feit dat de bilaterale overeenkomsten inzake de toegang tot de visbestanden in afzonderlijke rechtsinstrumenten zijn neergelegd, er een band is met de EER en zij deel uitmaken van het evenwicht dat tijdens de onderhandelingen over het geheel is bereikt.

b) Protocol 9 van de EER-Overeenkomst heeft betrekking op de handel in visserijprodukten waarin een ruime mate

van liberalisatie is bereikt. De EVA-Statens stellen hun markt vrijwel volledig open voor produkten uit de Gemeenschap. Wel worden tijdelijk beperkte uitzonderingen gemaakt voor Finland, Liechtenstein en Zwitserland. De Gemeenschap stelt haar markt open voor alle traditionele vissoorten met wit vlees en vrijwel alle gedroogde/gezouten kabeljauwprodukten alsmede voor een aantal verwerkte produkten. Voor een aantal soorten verlaagt zij voor 1 januari 1997 geleidelijk de huidige douanerechten tot 30 %. Ze handhaaft de bestaande bescherming van "gevoelige,, soorten : zalm, haring, makreel, , Jacobsschelp, garnalen, langoestines.

Het tweede deel van het visserijdossier -de toegang tot de visbestanden- is vastgelegd in drie afzonderlijke bilaterale overeenkomsten met IJsland, Noorwegen en Zweden, die samen met de EER-Overeenkomst in werking treden. De overeenkomsten zijn uitgewerkt op grond van de uitwisseling van quota's.

Tenslotte dient vermeld dat Noorwegen en IJsland hun nationale wetgeving met betrekking tot buitenlandse investeringen in de visserijsector mogen behouden. Het betreft hier een der zeldzame blijvende uitzonderingen voorzien in het EER-Verdrag.

III. HET VRIJE VERKEER VAN KAPITAAL EN DIENSTEN

Artikel 36 van de Overeenkomst dat handelt over de vrijheid van het verrichten van diensten is een weergave van artikel 59 van het Verdrag van Rome. Artikel 37 geeft een omschrijving van wat als diensten moet worden beschouwd (zie EEG, art. 60).

Artikel 39 dat gesteld is in dezelfde bewoordingen als artikel 66 van het EEG-Verdrag verwijst naar de bepalingen in de Overeenkomst betreffende de erkenning van diploma's en het recht van vestiging.

De desbetreffende verworvenheden zijn omschreven in de bijlagen IX, X en XI die respectievelijk handelen over financiële diensten, audiovisuele diensten en telecommunicatiediensten. Het vervoer is in bijlage XIII geregeld.

111.1. Financiële diensten

Bijlage IX handelt over het verworvene inzake kredietinstellingen, verzekeringsmaatschappijen, effectenhandel, dat volledig door de EVA-Statens is overgenomen, onder voorbehoud van een derde landen-regeling die slechts gedeeltelijk gemeenschappelijk is.

De communautaire beginselen inzake de enige vergunning die het een onderneming met een vergunning om in haar land van herkomst te werken, mogelijk maken agentschappen of filialen op te richten en diensten te verlenen in andere Statens van de EER, zijn binnen de EER geldig.

De Overeenkomst bestrijkt ook verzekeringen waaronder levensverzekeringen en niet-levensverzekeringen alsmede verzekeringen voor motorvoertuigen.

Met het oog op een zo harmonisch mogelijke derde-landen regeling werd naar een bijzondere oplossing gezocht.

De richtlijnen van de Raad inzake kredietinstellingen en verzekeringsmaatschappijen verlenen de Commissie, mits

machtiging van de Raad, het recht met derde landen te onderhandelen over de toegang tot soortgelijke instellingen en maatschappijen in die landen, vergelijkbaar met de door de Gemeenschap verleende toegang. Ingeval de Gemeenschap geen nationale behandeling krijgt of indien de voorwaarden voor een effectieve toegang tot de markt niet aanwezig zijn, kan zij van haar kant een beperking of verbod instellen ten aanzien van de toestemming, verleend aan kredietinstellingen of verzekeringsmaatschappijen van het betrokken derde land.

Een met de EVA-Staten gemeenschappelijke derde-landen regeling houdt in dat een machtiging die de Gemeenschap of een EVA-Staat aan een financiële instelling van een derde land verleent, in alle andere overeenkomstsluitende partijen van de EER geldig is. Dit beginsel is echter niet algemeen van toepassing en in bepaalde gevallen kan de geldigheid van een machtiging tot het grondgebied van een overeenkomstsluitende partij worden beperkt.

III.2. Het vrije verkeer van kapitaal

2.1. De Overeenkomst scheidt een algemeen en nietdiscriminatoire kader voor de overdracht van kapitalen, grensoverschrijdende investeringen, leningen. De draagwijdte van de richtlijn van 24.06.1988 wordt uitgebreid tot de kapitaalbewegingen met de EVA-Statens.

Met de Overeenkomst worden niet alleen de rechtstreekse deviezencontroles op kapitaaloverdrachten afgeschaft maar worden ook andere onrechtstreekse hinderpalen uit de weg geruimd.

Beperkingen van het verkeer van kapitaal toebehorende aan personen die woonachtig of gevestigd zijn in de Lidstaten van de EG of de EVA-Statens, alsmede discriminerende behandeling op grond van de nationaliteit of de vestigingsplaats van partijen of op grond van het gebied waar het kapitaal wordt belegd, zijn verboden.

2.2. Directe investeringen en toegang tot het bezit van onroerend goed zijn tot op heden in de EVA-Statens het sterkst aan beperkingen onderworpen geweest. Tijdens de onderhandelingen heeft de Gemeenschap zich niet bereid verklaard een permanente afwijking of een voor deze sectoren specifieke vrijwaringsclausule toe te staan.

Het verwerven van bezit door vreemdelingen blijft daarentegen aan beperkingen onderworpen gedurende een overgangperiode die voor elke EVA-Staat verschilt, te weten twee jaar voor Noorwegen en Zweden en vijf jaar voor Liechtenstein en Zwitserland.

In geval de vastgoedmarkt ernstig zou worden verstoord, mogen de overeenkomstsluitende partijen de in artikel 112 van de Overeenkomst vervatte algemene vrijwaringsclausule, inroepen.

Oostenrijk, IJsland en Zwitserland hebben zich in een eenzijdige verklaring uitdrukkelijk het recht voorbehouden om in de zin van genoemd artikel vrijwaringsmaatregelen te nemen.

Bovendien heeft Oostenrijk verkregen dat het een verbod mag heffen op directe investeringen in de sector van de binnenwateren zolang het zelf geen gelijkwaardige toegang tot de binnenwateren van de Gemeenschap heeft verkregen. IJsland en Noorwegen mogen de beperkingen inzake investeringen in de visserijsector, die op de datum van de inwerkingtreding van de overeenkomst bestonden, handhaven.

2.3. Kapitaalbewegingen op korte termijn : artikel 43 van de Overeenkomst voorziet in een bijzondere **vrijwaringsclausule** voor kapitaalbewegingen op korte termijn. De clausule mag door de overeenkomstsluitende partijen worden ingeroepen volgens hun nationale procedures.

Ten einde het evenwicht tussen de overeenkomstsluitende partijen met betrekking tot de mogelijkheid **vrijwaringsmaatregelen** te treffen, niet de verstoren, legt Protocol 18 het optreden van het Permanent Comité van de EVA-Staten vast. Dit Comité wordt op de hoogte gehouden en kan in bepaalde gevallen aanbevelingen doen betreffende genomen of te nemen maatregelen.

111.3. Audiovisuele diensten en telecommunicatiediensten

De EVA-Staten hebben erin toegestemd richtlijn 89/552 van de Raad ("televisie zonder grenzen,") over te nemen op voorwaarde dat zij het recht krijgen de kabelmaatschappijen die op hun grondgebied werkzaam zijn, te verplichten reclamespots over alcoholhoudende dranken gestoord dan wel niet op het scherm te brengen.

Deze uitzondering wordt in 1995 opnieuw bekeken. Ze mag niet leiden tot een beperking van de uitzending van andere delen van **televisieprogrammams** dan de reclamespots voor genoemde dranken.

Het verworvene inzake telecommunicatiediensten dat door de EVA-Staten is overgenomen, is het onderwerp van bijlage XI.

111.4. Diensten inzake vervoer

Het probleem van de diensten met betrekking tot het vervoer kan niet los worden gezien van de bilaterale onderhandelingen tussen de Gemeenschap en Zwitserland en tussen de Gemeenschap en Oostenrijk op het gebied van het **transitovervoer** door de Alpen. Deze onderhandelingen werden buiten het kader van de EER gevoerd.

Toch heeft de Gemeenschap nooit nagelaten binnen het kader van de EER te pleiten voor de overname van het verworvene inzake vervoer zonder daaraan de voorwaarde van een permanente afwijking te verbinden.

5.1. Het eigene van het transitovervoer door de Alpen, zijnde de milieufactoren waardoor het probleem voor de bevolking politiek zeer gevoelig ligt, hebben niettemin specifieke oplossingen ingegeven die in twee bilaterale overeenkomsten met de betrokken landen werden vastgelegd in de vorm van ruime afwijkingen van de communautaire verworvenheden. Beide overeenkomsten geven de voorkeur aan gecombineerd vervoer.

Zwitserland mag het nachtelijk en het zondags rijverbod alsmede de 28 ton-limiet handhaven. Er worden een aantal afwijkingen toegestaan. Als tegenprestatie verhoogt Zwitserland geleidelijk de capaciteit voor gecombineerd vervoer op de verkeersaders Gothard en Lötschberg en verbetert het de spoorweginfrastructuur ten einde het transitovervoer sneller te laten verlopen.

Oostenrijk mag de 38 ton-limiet handhaven omdat dit slechts een kleine afwijking is ten opzichte van de communautaire normen. De overeenkomst voert een systeem van ecopunten in waarbij het aantal doortochten van vrachtwagens afhanke-

lijk wordt gesteld van de vervuiling en de geluidsoverlast die ze veroorzaken. Het ligt in de bedoeling de vervuiling tussen 1992 en eind 2003 met 60 % te verminderen.

5.2. De vervoersmarkt staat open voor mededinging binnen de EER. Artikel 48 van de Overeenkomst bevestigt een algemeen beginsel van niet-discriminatie van de Lid-Staten van de EG en de EVA-Staten ten opzichte van vervoerondernemers van een andere Staat.

Artikel 50 verbiedt de toepassing van verschillende vrachtprijzen en vervoervoorwaarden voor gelijke goederen naar gelang van het land van herkomst of bestemming van de vervoerde waren.

Bij het overschrijden van de grens mogen de vervoerondernemers geen heffingen in rekening brengen die hoger zijn dan de werkelijke kosten welke door die grensoverschrijding zijn veroorzaakt. De technische voorschriften inzake gewicht, afmetingen van de voertuigen worden geharmoniseerd en bij de verplichte controles worden dezelfde criteria gehanteerd.

Toch worden nog een aantal overgangperiodes toegestaan.

5.3. Binnenwateren : van de EVA-Staten zijn alleen Oostenrijk en Zwitserland betrokken partij.

Zwitserland kan zich probleemloos voegen naar de communautaire verworvenheden omdat in het kader van de Rijnvaartakte gelijkaardige voorschriften bestaan.

In 1992 zou een verbinding tussen de Rijn en de Donau tot stand worden gebracht. Er zijn nog een aantal knelpunten met Oostenrijk met betrekking tot de communautaire regels inzake de structurele sanering van de binnenvaart.

5.5. Het verworvene inzake zeevervoer wordt overgenomen met uitzondering van de derde landen-regeling die het onderwerp vormt van Protocol 19. De overeenkomstsluitende partijen verbinden er zich toe hun optreden en de maatregelen ten aanzien van derde landen te coördineren.

IV. HET VRIJE VERKEER VAN PERSONEN

Wat het vrije verkeer van personen betreft (natuurlijke en rechtspersonen), nemen de EVA-Staten de desbetreffende communautaire verworvenheden over met betrekking tot het vrije verkeer van werknemers, het recht van vestiging, de wederzijdse erkenning van diploma's, de coördinatie van de sociale zekerheidsregelingen. Het vrije verkeer van natuurlijke personen stelde Zwitserland en Liechtenstein echter voor ernstige problemen omdat op hun grondgebied een groot aantal vreemdelingen verblijft. Daarom mogen beide landen gedurende een overgangsperiode van vijf jaar voor bepaalde categorieën werknemers bijzondere en discriminerende regelingen handhaven.

De overeenkomst bevat ook een aantal bepalingen inzake de samenwerking op het gebied van beroepsopleiding. Deze samenwerking komt hierop neer dat studenten worden aangemoedigd buiten hun land van herkomst een opleiding te volgen en onderzoek te verrichten ondermeer in het kader van de verschillende uitwisselingsprogrammams die van de Europese Gemeenschap uitgaan.

In dit verband heeft België, dat in het onderwijs een veel lager inschrijvingsgeld heft dan andere EER-landen, verkregen dat de bepalingen uit de overeenkomst inzake het recht

van verblijf van studenten geen afbreuk doen aan de bestaande rechten van de verschillende overeenkomstsluitende partijen met betrekking tot de inschrijvingsrechten die aan buitenlandse studenten worden gevraagd.

Hierbij dient ook te worden opgemerkt dat de grenscontroles blijven bestaan maar dat de Lid-Staten van de EG en de EVA-Staten er zich in een gemeenschappelijke verklaring toe verbinden deze controles voor elkaars onderdanen en de gezinsleden daarvan te vereenvoudigen.

Andere bepalingen van de Overeenkomst hebben betrekking op :

- werknemers en zelfstandigen : artikel 28 van de overeenkomst breidt de strekking van artikel 48 van het EEG-Verdrag uit tot de ingezetenen van Staten die deel uitmaken van de EER. Het gaat met name om :

- de afschaffing van elke discriminatie op grond van nationaliteit ;

- de toekenning van vier fundamentele rechten aan de werknemers, te weten het recht in te gaan op een aanbod van tewerkstelling, het recht zich te dien einde vrij te verplaatsen binnen het grondgebied van de Lid-Staten van de EG en de EVA-Staten, het recht op het grondgebied van één van deze Staten te verblijven om er te werken en het recht er verblijf te houden na er een betrekking te hebben vervuld.

- in het kader van het vrije verkeer van personen wordt ook gewerkt aan de coördinatie van de sociale zekerheidsregels (art. 29 ; bijlage VI) ten einde te waarborgen dat de werknemers die sociale zekerheid genieten hun rechten behouden of er althans niet op inleveren wanneer zij werkzaamheden uitoefenen in een ander land.

- erkenning van de diploma's : de EVA-Statens nemen de desbetreffende verworvenheid over op voorwaarde dat voor Oostenrijk, Noorwegen en Zwitserland een aantal overgangperiodes in acht worden genomen.

- recht van vestiging : de ingezetenen van een EER-Staat hebben het recht ondernemingen, agentschappen, filialen op te richten en op het hele grondgebied van de EER werkzaamheden anders dan in loondienst uit te oefenen.

Het knelpunt op het stuk van het vrije verkeer van personen was de door Zwitserland en Liechtenstein gevraagde reeks overgangperiodes die in Protocol 15 zijn vastgelegd. Zo mag Zwitserland tot 1 januari 1998 een aantal bijzondere regelingen handhaven :

- kwantitatieve beperkingen voor nieuwe ingezetenen en seizoenarbeiders ;

- beperkingen inzake gezinshereniging en de geografische mobiliteit van seizoenarbeiders ;

- de verplichting voor grensarbeiders om naar het grondgebied van hun woonplaats terug te keren.

Ook Liechtenstein mag tot 1 januari 1998 een aantal bijzondere regelingen handhaven.

V. HORIZONTALE EN FLANKERENDE BEPALINGEN

V.1 Horizontale bepalingen met betrekking tot de vier vrijheden

Deel V van de Overeenkomst bevat een aantal communautaire rechtsregels die geen rechtstreeks verband houden met de verwezenlijking van de vier vrijheden, maar wel een grote invloed hebben op de mededingingspositie van de ondernemingen. Het betreft het sociaal beleid, de bescherming van de consumenten, het milieu, de statistieken en het vennootschapsrecht.

Op het stuk van het sociaal beleid wordt in een bijlage bij de Overeenkomst een overzicht gegeven van de communautaire regelgeving met betrekking tot de gezondheid en de veiligheid op het werk, het recht op arbeid en de gelijke beloning van mannen en vrouwen. Teneinde de EVA-Statens in de gelegenheid te stellen de vereiste technische aanpassingen in hun nationale wetgeving door te voeren, wordt in overgangperiodes voorzien, gaande van één tot twee jaar, al naar het geval.

De communautaire regelgeving met betrekking tot het milieu wordt onderverdeeld in drie categorieën :

— de besluiten die rechtstreeks verband houden met het vrije verkeer van produkten (zie met name bijlage II)

— de besluiten die geen verband houden met de verwezenlijking van de vier vrijheden (artikel 78)

— sommige rechtsregels die als horizontale bepalingen worden beschouwd (bijlage XX) : de richtlijn betreffende de afweging van de gevolgen van sommige overheids- en privé projecten voor het milieu, de richtlijn betreffende de toegankelijkheid van informatie over het milieu alsmede de besluiten met betrekking tot de kwaliteit van het water en de atmosfeer, de biotechnologie (genetisch gewijzigde organismen), de kansen op ernstige ongelukken bij bepaalde industriële activiteiten (de zogeheten Seveso-richtlijn) en de verwijdering van PCB's en PCT's.

Voor sommige gevallen wordt voorzien in een overgangperiode van twee jaar, die te verantwoorden is hetzij om technische redenen, hetzij vanuit de overweging dat de communautaire wetgeving aan het veranderen is. In dit laatste geval kunnen de EVA-Statens, na de situatie voor het verstrijken van de overgangperiode opnieuw te hebben bestudeerd, de nieuwe regelgeving meteen toepassen. Hierbij wezen we aangestipt dat op grond van artikel 75 van de Overeenkomst elke overeenkomstsluitende partij maatregelen voor een verdergaande bescherming van het milieu kan handhaven of treffen. Deze bepaling stemt overeen met artikel 130 T dat door de Europese Akte in het verdrag van Rome is ingevoerd.

Ook een aantal besluiten met betrekking tot de bescherming van de consument worden beschouwd als vormende een onderdeel van het horizontale beleid en zijn opgenomen in bijlage XIX. Met name gaat het om teksten met betrekking tot prijsaanduiding, misleidende reclame, contracten tot stand gekomen buiten de commerciële instellingen, consumentkrediet en reizen "alle kosten inbegrepen,,"

De EER-Overeenkomst zal binnen de perken vastgesteld door de communautaire richtlijnen leiden tot een harmonisatie van de regels met betrekking tot de fusie van naamloze vennootschappen, de jaarrekeningen en concernjaarrekenin-

gen, de splitsing van vennootschappen, de erkenning van de personen belast met het wettelijk toezicht op de boekhoudkundige stukken, de openbaarheid van dochterondernemingen, de vennootschappen met beperkte aansprakelijkheid met slechts één vennoot alsmede de waarborgen die vanwege de vennootschappen worden geëist.

De communautaire besluiten op het terrein van de statistieken hebben betrekking op de nationale boekhouding en statistische nomenclatuur, de buitenlandse handel, de industrie, het vervoer, de energie, de demografie, de landbouw en de visserij. Het nagestreefde doel is de produktie en verspreiding van samenhangende en vergelijkbare statistische informatie, met name onder gebruikmaking van geharmoniseerde methoden, definities en indelingen.

V.2. Samenwerking buiten het kader van de vier vrijheden

Deel VI van de Overeenkomst is gewijd aan de samenwerking buiten de vier vrijheden. Bedoeld worden de volgende terreinen : onderzoek en technologische ontwikkeling, informatiediensten, milieu, onderwijs, opleiding en jongerenbeleid, bescherming van de consument, kleine en middelgrote ondernemingen, toerisme, de audiovisuele sector en burgerbescherming.

De samenwerking betreft de werkzaamheden van de Gemeenschap waarbij deze de EVA-Staten wil betrekken. De samenwerking kan diverse vormen aannemen. Zo kunnen de EVA-Staten deelnemen aan communautaire kaderprogramma's, specifieke programma's, projecten of andere acties. op grond van artikel 81 van de Overeenkomst hebben de EVA-Staten, hun instellingen, ondernemingen, organisaties en onderdanen dezelfde rechten en verplichtingen ten aanzien van de verspreiding, evaluatie en exploitatie van resultaten. Deze bepaling, die in hoofdzaak betrekking heeft op de onderzoekssector, wordt aangevuld met de vaststelling, aan de hand van een evenredigheidsfactor, van een eenvoudige kostenverdeelsleutel, zulks wanneer de samenwerking een financiële deelneming van de EVA-Staten omvat.

De EVA-Staten nemen op volwaardige wijze deel aan de werkzaamheden van de Comités die de Commissie terzijde staan bij het beheer en de ontwikkeling van het kaderprogramma inzake onderzoek en technologische ontwikkeling en van haar specifieke programma's. Daarnaast worden ze ook betrokken bij de werkzaamheden van het Comité voor wetenschappelijk en technisch onderzoek en van de andere Raadgevende Comités. Hun betrokkenheid onderscheidenlijk deelneming, strekt zich verder uit tot het programma "Jeugd voor Europa,, , het mediaprogramma, communautaire acties ten bate van bejaarden, enz.

VI. HET FINANCIËEL MECHANISME

België heeft steeds zonder moeite kunnen instemmen met een der basisprincipes van het EER-verdrag, met name de bezorgdheid om dit verdrag mede in te schakelen in de inspanningen om de economische en sociale verschillen binnen de Gemeenschap weg te werken, en de voordelen van de nieuwe overeenkomst gelijkmatig te spreiden over alle deelnemende partijen.

De concrete toepassing van dit beginsel is de oprichting van een financieel mechanisme, waarbij de EVAlanden financiële steun verlenen aan de inspanningen inzake ontwikkeling en structurele aanpassingen ten gunste van Grieken-

land, Ierland (het gehele eiland), Portugal en de minst ontwikkelde regio's van Spanje (art. 115-117 , Prot. 38).

De onderhandelingen hebben geen noemenswaardige moeilijkheden opgeleverd en hebben zich vooral geconcentreerd op de vraag hoe de verhouding diende te liggen tussen de twee componenten van de voorziene hulp, met name rentesubsidies en giften. Uiteindelijk werd gekozen voor een rentesubsidie van 3 % op een globaal volume van **EIB-leningen** ten belope van 1,5 miljard ECU voor de periode 1993-1997. Het **financiële** mechanisme zal voor dezelfde periode over een totaal bedrag van 500 miljoen ECU aan subsidies (giften) kunnen beschikken.

Het mechanisme wordt per mandaat door de Europese Investeringsbank beheerd. De projecten en de **subsidiëringsvoorwaarden** dienen echter goedgekeurd worden door een Comité van vertegenwoordigers van de EVA-landen. Het algemeen toezicht op het mechanisme wordt bovendien verzekerd door het Gemengd Comité van de EER.

Projecten kunnen zowel van privé- als van openbare zijde ingediend worden. Zij moeten echter betrekking hebben op het milieubeheer (met inbegrip van de stadsontwikkeling), het vervoer en de infrastructuren, het onderwijs en de vorming. In geval van privé-projecten zal speciale aandacht worden besteed aan de belangen van kleine en middelgrote ondernemingen.

De beslissingen over het aandeel dat aan elk der in aanmerking komende regio's toekomt worden door de Gemeenschap genomen. Er moet namelijk over gewaakt worden dat de interventies van het EVA-mechanisme de inspanningen van EG-structuurfondsen niet doorkruisen of onnodig aandikken. Een goede coördinatie is dus van groot belang.

VII. MEDEDINGING EN STEUNMAATREGELEN VAN DE STATEN

Het invoeren van een regeling die de mogelijkheid biedt gelijke mededingingsvoorwaarden te stellen voor alle bedrijven, is een wezenlijk kenmerk van de Overeenkomst. Het onderhandelingsmandaat dat de Commissie in juni 1990 van de Raad heeft gekregen, wees in de richting van een systeem dat op twee pijlers rust ; in deze gedachtengang diende de EVA een toezichthoudende autoriteit in te stellen, bekleed met bevoegdheden als die van de Commissie van de EG en borg staande voor een objectieve toepassing van de mededingingsregels. Het betreft het toezicht op de mededingingsregelingen en onderling afgestemde feitelijke gedragingen, het misbruik van machtsposities, concentraties, steunmaatregelen van staten en nationale monopolies van commerciële aard. De fundamentele bepalingen van de EER-Overeenkomst bevatten dan ook regels die analoog zijn aan die welke zijn neergelegd in de artikelen 37, 85, 86 en 90 van het EEG-Verdrag.

VII.1 Mededingingsregels

VII.1 1. De tenuitvoerlegging van de mededingingsregels in de EER stoelt op twee uitgangspunten

– de oprichting door de EVA van een toezichthoudende autoriteit wier bevoegdheden vergelijkbaar zijn met die van de Commissie, daaronder begrepen de onderzoeksbevoegdheid en de bevoegdheid om boetes op te leggen ;

– het “one-stop-shop,-beginsel houdt in dat de toezichthoudende autoriteit waaraan een geval op de voorgeschreven

wijze wordt voorgelegd, behandelt dit geval op eigen verantwoordelijkheid en los van de andere toezichthoudende autoriteit, zodanig dat paralielle procedures omtrent een zelfde zaak en tegenstrijdige beslissingen worden vermeden. Dé beslissing van de pijler waaraan een zaak wordt voorgelegd, kan in de gehele EER onder identieke voorwaarden ten uitvoer worden gelegd.

VII.1.2. Regels in verband met de toewijzing van afzonderlijke gevallen aan de toezichthoudende autoriteiten (overeenkomsten tussen ondernemingen, misbruik van machtspositie)

a) Het “one-stop-shop,-beginsel vergt welomschreven criteria voor de toewijzing aan de ene dan wel aan de andere pijler van de “gemengde,, mededingingsgevallen, zijnde de gevallen waarin de mededinging zowel binnen de Gemeenschap als in de EVA-Statens in het geding is. Ontstentenis van zodanige criteria kan aanleiding geven tot conflicten tussen de toezichthoudende autoriteiten.

In geval van overeenkomsten tussen ondernemingen, onderling afgestemde feitelijke gedragingen of misbruik van machtspositie wordt bij het vaststellen van het criterium nagegaan waar het zwaartepunt van de gewraakte activiteiten gelegen is, waarbij de globale jaarlijkse omzet van de betreffende bedrijven in aanmerking wordt genomen.

Indien het zwaartepunt van de gewraakte activiteiten in de Gemeenschap ligt, is de communautaire pijler bevoegd en omgekeerd.

b) Als zodanig toegepast had het mechanisme dat in de aanvankelijke tekst van de Overeenkomst, die in november 1991 voor advies aan het Hof van Justitie werd voorgelegd, in bepaalde gevallen tot gevolg dat afzonderlijke gevallen die onder de communautaire bevoegdheid vielen, aan de Gemeenschap werden onttrokken op grond van de gevolgentheorie die rekening houdt met de lokalisering van de beperking op de mededinging en niet met die van de ondernemingen die bij de mededingingsregeling of ondernemingsvereniging betrokken zijn.

De Belgische delegatie op de onderhandelingen had steeds de integrale handhaving van de bevoegdheden van de Gemeenschap op dit terrein bepleit.

In zijn advies 1/91 had het Hof van Justitie te verstaan gegeven dat het voorgestelde systeem wel eens in tegenspraak kon zijn met het EG-Verdrag. Bovendien was dit systeem gekoppeld aan de instelling van een gemengd rechtscollege (met aanwezigheid van communautaire rechters), een constructie die het Hof krachtadig heeft afgewezen als zijnde onverenigbaar met het Verdrag.

De Gemeenschap heeft daarom nieuwe onderhandelingen gevoerd over artikel 56 van de overeenkomst ten einde te bewerkstelligen dat het toepassingsgebied van de communautaire rechtsspraak (Commissie, Gerecht van eerste aanleg en Hof) onverminderd gehandhaafd blijft. Het Hof te Luxemburg heeft het nieuwe artikel 56 aanvaard.

c) onderscheid tussen “zuivere,, en “gemengde,, gevallen

— bij de “zuivere,, gevallen gaat het om overeenkomsten of onderling afgestemde feitelijke gedragingen die slechts de handel tussen Lid-Statens dan wel de handel tussen EVA-Statens beïnvloeden. Met betrekking tot machtsposities is er sprake van “zuivere,, gevallen van machtspositie wanneer deze slechts op het grondgebied van de EG dan wel op dat van de EVA voorkomen.

— bij de “gemengde,, gevallen gaat het om overeenkomsten tussen ondernemingen die de handel tussen de overeenkomstsluitende partijen beïnvloeden en om machtsposities die zowel op het grondgebied van de EG als dat van de EVA voorkomen.

De Commissie is bevoegd voor de zuivere gevallen van mededingingsregelingen of onderling afgestemde feitelijke gedragingen, de gemengde gevallen voor zover de handel tussen Lid-Staten wordt beïnvloed en, ten slotte, de gemengde gevallen voor zover de handel tussen een Lid-Staat en één of meer EVA-Staten wordt beïnvloed, mits de betrokken ondernemingen op het grondgebied van de EVA een omzet hebben die lager ligt dan 33 % van de globale omzet binnen de EER.

De toezichthoudende autoriteit van de EVA is bevoegd voor de zuivere EVA-gevallen, de gemengde gevallen voor zover de handel tussen een Lid-Staat en één of meer EVA-Staten ongunstig wordt beïnvloed of wanneer de door de betrokken ondernemingen op het grondgebied van de EVA bereikte omzet 33 % of meer van de globale omzet binnen de EER vertegenwoordigt, alsmede voor de “minieme,, gevallen (waarvan de gevolgen voor de EG verwaarloosbaar zijn).

Wat de misbruiken van machtsposities betreft is de Gemeenschap bevoegd voor de zuiver communautaire gevallen en voor de gemengde gevallen waarbij het misbruik van machtspositie de handel tussen de Lid-Staten en de overeenkomstsluitende partijen ongunstig beïnvloedt.

De toezichthoudende autoriteit van de EVA is bevoegd voor machtsposities die enkel op het EVA-grondgebied betaan en voor zover het misbruik de handel tussen overeenkomstsluitende partijen dan wel de handel tussen EVA-Staten ongunstig beïnvloedt.

VII.2. Steunmaatregelen van Staten

VII.2.1. Artikel 61 van de Overeenkomst, onder de voorwaarden als bepaald in artikel 92 van het EG-Verdrag, breidt het verbod van steunmaatregelen die de mededinging kunnen vervalsen uit tot de EVA-Staten.

De voor het onderzoek naar steunmaatregelen van Staten bevoegde toezichthoudende autoriteit is die van de pijler waartoe de Staat behoort die de betreffende steunmaatregelen neemt (artikel 62).

Beide pijlers werken op het terrein van de steunmaatregelen van Staten nauw samen, met name door een bestendige uitwisseling van informatie (Protocol nr. 27).

Bijlage XV bevat een opgave van de thans bestaande relevante regelgeving, de brieven van de Commissie aan de Lid-Staten en de mededelingen in verband met de **kaderregelingen**

VII.2.2. Artikel 64 voorziet in een procedure voor het geval tussen de toezichthoudende autoriteiten een geschil rijst met betrekking tot de handhaving van gelijke mededingingsvoorwaarden op het door de overeenkomst bestreken grondgebied.

Het staat de toezichthoudende autoriteit van de overeenkomstsluitende partij die door de vervalsing van de mededingingsvoorwaarden is benadeeld toe, na overleg, tussentijdse en vervolgens definitieve maatregelen te treffen ten einde de

gevolgen van zodanige vervalsing op te vangen. Deze maatregelen worden niet aan arbitrage onderworpen

Voor de beslechting van de geschillen wordt verwezen naar Deel VII, dat de bepalingen inzake de instellingen bevat.

VII.3. Concentraties

De Commissie is de enige autoriteit die gemachtigd is toezicht uit te oefenen op de gevallen die een communautaire dimensie hebben, en wel op basis van de in richtlijn 4064/89 vastgelegde drempels. Deze drempels hebben betrekking op fusies van ondernemingen :

- waarvan de samengevoegde omzet vijf miljard ecu overschrijdt ;

- en waarvan de individuele omzet binnen de Gemeenschap 250 miljoen ecu overschrijdt voor minstens twee van de bij de fusie betrokken vennootschappen ;

- behalve wanneer 2/3 van de globale omzet in één enkele Lid-Staat is gerealiseerd.

De bevoegdheden van de communautaire autoriteit worden uitgebreid tot concentratieverrichtingen waarbij uitsluitend op het grondgebied van de EVA-Staten een machtspositie wordt gevestigd of verstevigd.

VII.4. Rechterlijke toetsing van de besluiten van de toezichhoudende autoriteiten inzake mededinging

De beschikkingen van de commissie worden getoetst door het Gerecht van eerste aanleg en het Hof van Justitie van de EG ; de toetsing van de beschikkingen van de EVA-pijler behoort tot de rechtsbevoegdheid van de EVA (artikel 108 van de overeenkomst).

VII.5. De toezichhoudende autoriteiten dienen nauw samen te werken (artikel 58). Deze samenwerking wordt nader omschreven in de Protocollen 23 en 24. Zonder in bijzonderheden te treden kan gesteld worden dat voor alle gemengde gevallen in een zo ruim mogelijke uitwisseling van informatie is voorzien. Elke toezichhoudende autoriteit en de Staten die onder haar gezag vallen hebben het recht de vergaderingen van de raadgevende comités van de andere pijler bij te wonen en er hun standpunt te vertolken. Stemgerechtigd zijn ze niet.

VIII. INSTITUTIONELE ASPECTEN

VIII.1 De Overeenkomst wil voorzien in een zo volledig mogelijke verwezenlijking van het vrije verkeer van goederen, personen, diensten en kapitaal binnen de Europese Economische Ruimte. Met het oog daarop is overeengekomen de relevante communautaire verworvenheden, die ten behoeve van de onderhandelingen in gezamenlijk overleg in kaart werden gebracht, in de Overeenkomst te verwerken. Het aldus omschreven pakket van communautaire verworvenheden omvat om en bij de 1500 regulerende teksten en evolueert nog voortdurend ; enerzijds worden hetzij, door de Raad, hetzij door de Commissie nieuwe voorschriften aangenomen ; anderzijds wordt met de tijd het bestaande gemeenschapsrecht door de rechtspraak van het Hof van Justitie van de Europese Gemeenschappen verfijnd.

De bepalingen inzake de instellingen hebben tot doel het

handhaven van homogeniteit in de Europese Economische Ruimte te verzekeren. Zij voorzien in de procedures die moeten worden gevolgd om de nieuwe communautaire regelgeving zo spoedig mogelijk na de aanneming ervan in de overeenkomst te verwerken ; verder roepen zij mechanismen in het leven die zijn ingegeven door de zorg om tot een zo uniform mogelijke uitlegging van de Overeenkomst te komen.

Toch zijn er een aantal factoren die de homogeniteit van de Europese Economische Ruimte in het gedrang kunnen brengen :

- de EVA-Statens kunnen weigeren nieuwe communautaire regelgeving die zij onaanvaardbaar achten, in de Overeenkomst op te nemen ;
- tussen de diverse rechtsprekende instanties kunnen uiteenlopende visies omtrent de uitlegging ontstaan ;
- een overeenkomstsluitende partij kan eenzijdig vrijwaringsmaatregelen nemen indien zij te kampen heeft met mogelijk aanhoudende ernstige economische, maatschappelijke of met het milieu verband houdende moeilijkheden van sectoriële of regionale aard.

Indien zich zodanige situatie voordoet, worden procedures op gang gebracht die, al naargelang het geval en zo geen bevredigende oplossing wordt gevonden, kunnen uitmonden hetzij in de gedeeltelijke schorsing van de overeenkomst, hetzij in het nemen van maatregelen die het evenwicht herstellen. Elk geschil met betrekking tot de draagwijdte of duur van de vrijwaringsmaatregelen of met betrekking tot de evenredigheid van de op het herstel van het evenwicht gerichte maatregelen kan op verzoek van een overeenkomstsluitende partij aan arbitrage worden onderworpen, met uitsluiting van die kwesties met betrekking tot de uitlegging van de overeenkomst die in wezen identiek zijn aan de overeenkomstige regels van het gemeenschapsrecht. Deze beperking is ingegeven door de zorg om de bevoegdheden van Het Hof van Justitie van de Europese Gemeenschappen op dit gebied integraal te vrijwaren.

Ten einde de Europese Economische Ruimte zo homogeen mogelijk te maken, dienden de EVA-Statens in de oprichting te voorzien van een onafhankelijke Toezichthoudende Autoriteit van de EVA.

Deze zal erop toezien dat de EVA-Statens de in het kader van de overeenkomst aangegane verplichtingen nakomen en zal daartoe over bevoegdheden beschikken als die welke de Commissie heeft. Daarnaast zal zij tot taak hebben toe te zien op de tenuitvoerlegging van de regelgeving van de Europese Economische Ruimte op het gebied van de mededinging. Het parallellisme met de overeenstemmende instellingen van de Gemeenschap wordt nog verder doorgetrokken met de oprichting van een EVA-Hof dat in het bijzonder bevoegd zal zijn ter zake van vorderingen inzake de toezichtprocedure betreffende de EVA-Statens, beroepen betreffende beschikkingen van de Toezichthoudende Autoriteit van de EVA op het gebied van de mededinging en voor de beslechting van geschillen tussen twee of meer EVA-Statens.

Het verdrag tot oprichting van wat in de dagelijkse omgang de "EVA-pijler," wordt genoemd, is door de EVA-Statens in het kielzog van de ondertekening van de Overeenkomst betreffende de Europese Economische Ruimte ondertekend.

Op de bepalingen inzake de instellingen wordt hierna uitvoeriger ingegaan, waarbij de volgorde van de hoofdstukken van het desbetreffende deel van de Overeenkomst wordt gevolgd.

VIII.2. Wat haar structuur betreft bestaat de Europese Economische Ruimte uit de EER-Raad, het Gemengd Comité, het Gemengd Parlementair Comité en het Raadgevend Comité van de EER.

De Raad is met name verantwoordelijk voor het vaststellen van de algemene richtsnoeren ten behoeve van het Gemengd Comité. Hij bestaat uit de leden van de Raad van de Europese Gemeenschappen en leden van de Commissie van de Europese Gemeenschappen, alsmede uit één lid van de regering van elk van de EVA-Statens.

Het Gemengd Comité, bestaande uit vertegenwoordigers van de overeenkomstsluitende partijen, geeft beschikkingen over de wijzigingen die in de bijlagen van de overeenkomst dienen te worden aangebracht nadat nieuwe communautaire regelgeving is aangenomen. Bovendien heeft het Gemengd Comité tot taak toe te zien op de daadwerkelijke tenuitvoerlegging en werking van de Overeenkomst. Het Gemengd Comité geeft beschikkingen op basis van overeenstemming tussen de Gemeenschap enerzijds en de met één stem sprekende EVA-Statens anderzijds. Een communautaire verordening zal nader aangeven hoe de standpunten van de Gemeenschap, die de Commissie in het Gemengd Comité dient te verdedigen, bepaald zullen worden.

Er wordt ook een zesenzeftig leden tellend Gemengd Parlement Comité ingesteld, dat tweemaal per jaar een algemene zitting houdt. Het bestaat uit gelijke aantallen leden van het Europees Parlement, enerzijds, en leden van de parlementen van de EVA-Statens anderzijds, en maakt zijn standpunten in de vorm van verslagen of resoluties kenbaar.

De samenwerking tussen de economische en sociale partners gebeurt in het kader van het Raadgevend Comité van de EER, dat bestaat uit gelijke aantallen leden van het Economisch en Sociaal Comité van de Europese Economische Gemeenschap, enerzijds, en leden van het Raadgevend Comité van de EVA, anderzijds. Het Comité kan eveneens zijn standpunten in de vorm van verslagen of resoluties kenbaar maken.

De instelling van een EER-Hof, waaraan een ogenblik is gedacht, is uiteindelijk niet doorgestaan, nadat het Hof van Justitie van de Europese Gemeenschappen in zijn advies 1/91 daartegen fundamentele bezwaren had aangevoerd. Algemeen is het zo dat de Gemeenschap tijdens de onderhandelingen de zienswijze heeft voorgestaan dat geen structuren mochten worden ingesteld die dezelfde opzet zouden hebben als die van de Gemeenschap en waarvan de werking die van de bestaande instellingen zou overkoepelen. Deze zorg ligt ten grondslag aan het feit dat de structuren van de Overeenkomst geen regelgevende bevoegdheden hebben, afgezien van de aan het Gemengd Comité toegekende bevoegdheden tot wijziging van de bijlagen van de Overeenkomst.

VIII.3. Ter bevordering van een snelle besluitvorming binnen het Gemengd Comité nadat de communautaire regelgeving is aangenomen, is overeengekomen de EVA-Statens bij de voorbereiding van de nieuwe communautaire wetgeving op de door de Overeenkomst bestreken gebieden te betrekken via een voortdurend informatie raadplegingsproces.

VIII.3.1. In aangelegenheden waar de wetgevende bevoegdheid bij de Raad berust, wint de commissie informeel advies in bij de deskundigen uit de EVA-Statens op dezelfde wijze als zij dat doet bij de deskundigen uit de Lid-Statens in de fase die aan de indiening van een voorstel voorafgaat.

Wanneer zodanig voorstel aan de Raad van de Europese Gemeenschappen wordt toegezonden, wordt er tevens een afschrift van toegezonden aan de EVA-Statens. op verzoek van een van de overeenkomstsluitende partijen vindt in het Gemengd Comité op alle belangrijke momenten een voortdurend informatie- en raadplegingsproces plaats, zodat de door het Europees Parlement, de Raad of het Economisch en Sociaal Comité voorgestane amendementen er aan een grondige gedachtenwisseling kunnen worden onderworpen. Wanneer hieruit blijkt dat de door de EVA-Statens geuite wensen te verenigen zijn met het belang van de Gemeenschap, staat het de Commissie vrij het voorstel in de gewenste zin te wijzigen, zulks in overeenstemming met de bevoegdheden die haar krachtens het Verdrag van Rome zijn verleend.

VIII.3.2. Nagenoeg dezelfde beginselen gelden ten aanzien van de terreinen waarvoor de Raad zijn wetgevende bevoegdheid heeft overgedragen aan de commissie, bijgestaan door een Comité dat uit vertegenwoordigers van de Lid-Statens bestaat. Ongeacht de aard van het Comité dat is aangegeven in het besluit van de Raad houdende overdracht van bevoegdheid aan de Commissie, is de volgende formule overeengekomen : voordat een voorstel aan de bevoegde Comité wordt voorgelegd, gaat de Commissie informele contacten aan met de deskundigen van de EVA ten einde dezen in de gelegenheid te stellen hun zienswijze kenbaar te maken. Vervolgens wordt het Comité van deze zienswijze in kennis gesteld. In bepaalde gevallen kan het advies van het Comité de inschakeling van de Raad tot gevolg hebben. Hoewel de EVA-Statens geen zitting hebben in de Comité's, laat staan dat ze er stemrecht zouden hebben, wordt de door de deskundigen van de EVA vertolkte zienswijze aan de leden van de Raad toegezonden.

VIII.3.3. De Comité's die de Commissie bijstaan op de terreinen waarvoor deze wetgevende bevoegdheid heeft gekregen, zijn niet dezelfde als die welke als voornaamste opdracht hebben op administratief niveau aan de tenuitvoerlegging van de door de Raad aangenomen regelgeving bij te dragen. Bij de werkzaamheden van dit laatste soort Comité's, waarvan de lijst in een Protocol bij de Overeenkomst is opgenomen, worden deskundigen van de EVA rechtstreeks betrokken. Zulks houdt in dat ze, evenwel zonder stemgerechtigd te zijn, aan de vergaderingen deelnemen wanneer kwesties worden behandeld die de Europese Economische Ruimte betreffen.

VIII.3.4. De Comité's die de Commissie terzijde staan bij de sturing of ontwikkeling van een communautaire activiteit vallen onder Deel VI van de Overeenkomst, dat over de samenwerking buiten het kader van de vier vrijheden handelt. In deze Comité's, die op dit ogenblik in hoofdzaak een onderdeel vormen van het gemeenschapsbeleid inzake onderzoekswerkzaamheden, worden de EVA-Statens op voet van gelijkheid geplaatst met de Lid-Statens van de Gemeenschap, mits hun financiële deelneming evenredig is aan die van de Lid-Statens.

VIII.4. Onmiddellijk nadat het is aangenomen, wordt het communautair besluit voorgelegd aan het Gemengd Comité, dat zich uitspreekt over de wijzigingen die in de bijlagen van de Overeenkomst dienen aangebracht te worden. Zodanige wijzigingen komen tot stand bij wege van overeenkomsten in vereenvoudigde vorm. Indien het Gemengd Comité er niet in slaagt overeenstemming te bereiken omtrent de wijziging

van de bijlagen en zo geen andere oplossing wordt gevonden om de goede werking van de Overeenkomst te verzekeren, wordt het gedeelte van de bijlage waarop het nieuwe **commu-**nautair besluit betrekking heeft, in principe voorlopig geschorst.

In een beroep op de rechter, voor het geval dat de meningen verdeeld zijn omtrent de draagwijdte van de voorlopige schorsing, is niet voorzien, aangezien het Hof van de Europese Economische Ruimte, dat met name soortgelijke geschillen zou hebben moeten oplossen, niet wordt opgericht. Hierbij zij aangetekend dat de rechtszekerheid voor het bedrijfsleven gehandhaafd blijft, aangezien de uit de Overeenkomst voortvloeiende rechten en verplichtingen onaangetast blijven.

VIII.5. Artikel 103 houdt rekening met de positie van sommige EVA-Staten krachtens wier nationale recht aan een aantal grondwettelijke procedures dient te worden voldaan, vooraleer de door het Gemengd Comité in de bijlagen aangebrachte wijzigingen in werking kunnen treden. De nieuwe regel wordt voorlopig toegepast totdat de betrokken EVA-Staat van zijn definitieve positie kennisgeving heeft gedaan. Indien deze Staat het besluit van de Gemengde Commissie verwerpt, wordt het deel van de bijlage waarop de verwerping betrekking heeft, ten aanzien van alle overeenkomstsluitende partijen voorlopig geschorst. Een gemeenschappelijke verklaring verduidelijkt dat artikel 103 geen praktische gevolgen zal hebben voor de interne procedures van de Gemeenschap.

Het aldus ingevoerde systeem houdt bezwaren in : er zouden immers moeilijkheden kunnen rijzen indien de interne procedures van een EVA-Staat uitmonden in een verwerping van de aanvankelijk binnen het Gemengd Comité aangenomen regel. Toch is de Gemeenschap ermee akkoord gegaan bij wijze van compromis, waarbij met name de overweging heeft gespeeld dat, in de praktijk, de EVA-Staten bij hun standpuntbepaling in het Gemengd Comité rekening hebben gehouden met de te verwachten uitkomst van hun interne procedures.

VIII.6. De bijlagen van de overeenkomst hebben de waarde van akten behorende tot het domein van het algemeen internationaal publiek recht. De rechtstreekse werking die de verordeningen en, in bepaalde gevallen, de richtlijnen in het communautair recht hebben, geldt niet automatisch voor de overeenkomstige besluiten van het Gemengd Comité. In artikel 104 wordt evenwel duidelijk gesteld dat op alle overeenkomstsluitende partijen de verplichting rust alle nodige maatregelen te nemen om hun tenuitvoerlegging en toepassing te verzekeren.

VIII.7. Ter verwezenlijking van de rechtshomogeniteit in de Europese Economische Ruimte staan drie middelen ter beschikking.

— In de eerste plaats zal het Gemengd Comité de ontwikkelingen in de rechtsspraak van het Hof van Justitie van de Europese Gemeenschappen en van het EVA-Hof op de voet volgen. Protocol 48 bepaalt dat de besluiten van het Gemengd Comité geen afbreuk mogen doen aan de rechtsspraak van het Hof van Justitie van de Europese Gemeenschappen, waardoor tegemoet wordt gekomen aan de opmerkingen die dit hoog rechtscollege in zijn advies 1/92 had neergelegd.

Indien het Gemengd Comité er niet in slaagt binnen een termijn van twee maanden, te rekenen vanaf het ogenblik dat haar een zaak is voorgelegd, overeenstemming te bereiken omtrent een oplossing die bovenvermeld beginsel in acht neemt, kunnen mechanismen toepassing vinden die de geschillen beslechten.

— Het tweede middel dat tot de homogeniteit bijdraagt, is een systeem voor de uitwisseling van informatie in verband met de beslissingen gegeven door het EVA-Hof, het Hof van Justitie, het Gerecht van Eerste Aanleg van de Europese Gemeenschappen en de rechterlijke instanties van de EVA-Statens die in laatste aanleg uitspraak doen. De thans bestaande tekst houdt zich strikt aan de autonomie van elk rechtslichaam, zulks in overeenstemming met de opmerkingen die het Hof van Justitie van de Europese Gemeenschappen in zijn advies 1/91 heeft verwoord.

Tenslotte kan elke EVA-Staat zijn rechterlijke instanties machtigen zich via een prejudiciële verzoek tot het Hof van Justitie van de Europese Gemeenschappen te wenden teneinde een dwingende uitlegging van een bepaling van de Overeenkomst te krijgen.

VIII.8 Het toezicht op de zorgvuldige toepassing van de regels van de Europese Economische Ruimte geschiedt via een systeem gebaseerd op twee pijlers. De werking van de communautaire pijler ondergaat geen wezenlijke veranderingen, aangezien de Commissie krachtens het Verdrag van Rome al gemachtigd is toe te zien op de naleving van de internationale verbintenissen die de Gemeenschap aangaat. Daarentegen is de instelling van een EVA-pijler, bestaande uit een permanent comité, een belangrijke nieuwigheid. Beide pijlers hebben de plicht nauw samen te werken. Bij onenigheid treedt het mechanisme tot beslechting van geschillen in werking.

VIII.9. Elk geschil tussen de toezichthoudende autoriteiten of tussen de overeenkomstsluitende partijen betreffende de uitlegging of de toepassing van de bepalingen van de Overeenkomst, met inbegrip van de protocollen en bijlagen, wordt voorgelegd aan het Gemengd Comité. Indien geen overeenstemming wordt bereikt, kunnen twee onderscheiden procedures worden gevolgd al naargelang het geschil al dan niet betrekking heeft op de uitlegging van regelgeving van de Europese Economische Ruimte die in essentie gelijk is aan overeenkomstige regels van het communautair recht.

VIII.10. De in de artikelen 112 tot 114 bedoelde vrijwaringsmaatregelen komen tegemoet aan de zorg van bepaalde EVA-Statens die met name bevreesd zijn voor de gevolgen van een massale toestroom van werknemers naar bepaalde regio's of bedrijfssectoren, dan wel zich willen beveiligen tegen ongecontroleerde kapitaalbewegingen. vrijwaringsmaatregelen mogen slechts worden genomen indien er mogelijk aanhoudende ernstige economische, maatschappelijke of met het milieu verband houdende moeilijkheden rijzen. Afgezien van deze gedetailleerde voorwaarden geldt dat vrijwaringsmaatregelen pas na overleg in het Gemengd Comité en met inachtneming van strikte termijnen ten uitvoer kunnen worden gelegd. Naar draagwijdte en duur dienen ze beperkt te blijven tot hetgeen strikt noodzakelijk is. Nadat ze zijn aangenomen, worden ze in het Gemengd Comité op geregelde tijdstippen onderzocht. Indien de vrijwaringsmaatregelen het evenwicht tussen de uit de Overeenkomst voortvloeiende

rechten en verplichtingen verstoort, kunnen ze ertoe leiden dat een andere overeenkomstsluitende partij maatregelen neemt om het evenwicht te herstellen. Ook ten aanzien van de maatregelen om het evenwicht te herstellen bestaan er beperkingen : voorop dient te staan de maximale verwerking van de vier vrijheden, zijnde en blijvende een der wezenlijke doelstellingen van de Overeenkomst.

IX. ALGEMENE EN SLOTBEPALINGEN

De bepalingen van het E.E.R.-akkoord hebben, voor zover zij op dezelfde materie betrekking hebben, voorrang op de schikkingen vervat in bi- of multilaterale akkoorden, gesloten tussen de E.G. en één of meerdere E.V.A.-landen (art. 120).

Het Akkoord is van toepassing op het grondgebied van alle E.G.- en alle E.V.A.-Lid-Statens, op uitzondering van de Aalandeilanden (Finland). De Finse regering kan op het ogenblik van de ratificatie evenwel beslissen dat het E.E.R.-Verdrag, onder bepaalde voorwaarden, toch op deze eilanden van toepassing is (art. 126).

Het Akkoord kan opgezegd worden mits een schriftelijke vooropzeg van 12 maanden gericht aan de E.E.R.-landen. Deze laatste roepen vervolgens een diplomatieke conferentie samen om de noodzakelijke wijzigingen aan het Akkoord aan te brengen (art. 127).

Elke Europese staat moet (als zij lid wordt van de E.G.) of kan (als zij lid wordt van de E.V.A.) vragen om toe te treden tot E.E.R.-akkoord. Deze vraag moet gericht worden tot de E.E.R.-Raad (art. 128).

Het Verdrag wordt geratificeerd of goedgekeurd door de Verdragsluitende partijen volgens de eigen grondwettelijke procedures (n.b. : in Zwitserland moet het Akkoord aan een referendum onderworpen worden).

Het Akkoord treedt in werking op 1 januari 1993 onder voorbehoud van ratificatie door alle betrokken landen. Indien dit niet het geval is, treedt het Akkoord in werking op de eerste dag van de tweede maand volgend op de laatste notificatie (uiterste datum : 30 juni 1993). Indien na deze datum het Akkoord nog niet door alle betrokken landen werd goedgekeurd, moet een diplomatieke conferentie de situatie onderzoeken (art. 129).

Brussel, 23 juni 1993.

***De minister-president van de Vlaamse regering,
Vlaamse minister van Economie, KMO,
Wetenschapsbeleid, Energie en Externe Betrekkingen,***

L. VAN DEN BRANDE

***De minister vice-president van de Vlaamse regering,
Vlaamse minister van Leefmilieu en Huisvesting,***

N. DE BATSELIER

***De Vlaamse minister van Openbare Werken,
Ruimtelijke Ordening en Binnenlandse Aangelegenheden,***

T. KELCHTERMANS

***De Vlaamse minister van Cultuur
en Brusselse Aangelegenheden,***

H. WECKX

De Vlaamse minister van Onderwijs en Ambtenarenzaken,

L. VAN DEN BOSSCHE

***De Vlaamse minister van Tewerkstelling
en Sociale Aangelegenheden,***

J. SAUWENS

***De Vlaamse minister van Tewerkstelling
en Sociale Aangelegenheden,***

L. DETIEGE

***De Vlaamse minister van Financiën en Begroting,
Gezondheidsinstellingen, Welzijn en Gezin,***

W. DEMEESTER-DE MEYER

HET PROTOCOL TOT AANPASSING VAN DE OVEREENKOMST BETREFFENDE DE EUROPESE ECONOMISCHE RUIMTE

MEMORIE VAN TOELICHTING

Inleiding

De Overeenkomst betreffende de Europese Economische Ruimte, ondertekend te Porto op 2 mei 1992 is niet op de vooropgestelde datum in werking kunnen treden, tengevolge van de negatieve uitslag bij het Zwitserse referendum.

De terugtrekking van Zwitserland had belangrijke gevolgen voor het financieel mechanisme, waartoe dit land voor 28 % bijdroeg.

De overblijvende Verdragspartijen hebben een Protocol tot aanpassing van de Overeenkomst betreffende de Europese Economische Ruimte onderhandeld, teneinde deze Overeenkomst in werking te kunnen doen treden. De Commissie heeft daartoe van de Raad van de Europese Gemeenschappen op 1 februari een mandaat gekregen. De onderhandelingen met de EVA-landen, met uitzondering van Zwitserland, werden beëindigd met de parafering van het Aanpassingsprotocol op 26 februari 1993.

De EG-Raad heeft in zijn vergadering van 8 maart 1993 zijn akkoord betuigd met het resultaat van de onderhandelingen.

De ondertekening van het Aanpassingsprotocol heeft plaats gehad op 17 maart tijdens een Diplomatieke Conferentie, overeenkomstig artikel 129 van het EER-Verdrag.

Inhoud van het Protocol

Het Aanpassingsprotocol steunt op de volgende krachtlijnen :

1) technische aanpassingen aan de Overeenkomst van Porto, van de protocollen en de bijlagen, tengevolge van de Zwitserse terugtrekking ;

2) met betrekking tot het financieel mechanisme, nemen de resterende EVA-landen het grootste deel van de Zwitserse bijdrage over. Het bedrag van de giften (500 mecu) en van de leningen (1.500 mecu) blijft ongewijzigd, doch met een vermindering van de interestbonificatie die van 3 tot 2 % herleid wordt (art. 16 van het Protocol) ;

3) een latere Zwitserse toetreding blijft mogelijk. Het artikel 128 van het EER-Akkoord werd in die zin aangepast ;

4) inwerkingtreding (art. 1 en 22 van het Protocol) Het EER-Akkoord zal samen met het Protocol in werking treden, namelijk op 1 juli 1993, of, indien niet alle vereiste ratificaties op deze datum bekomen zullen zijn, de eerste van de maand die volgt op de laatste ratificatie. Het EER-Akkoord en het Aanpassingsprotocol treden dus tege lijkertijd in werking. Ze zullen dus een geheel vormen en zullen toelaten de Europese Economische Ruimte te verwe zenlijken zonder Zwitserland, met voorbehoud voor wat onder 5 over Liechtenstein gezegd wordt.

Vijf aparte bilaterale landbouwakkoorden, die juridisch geen band vormen met de EER-Overeenkomst , zullen vooraf gaand, op 15 april 1993, in werking treden. Aangezien deze

het artikel 113 van het Verdrag van Rome als juridische basis hebben, hoeven ze niet ter ratificatie aan de Lid-Staten te worden voorgelegd ;

5) de bijzondere situatie van Liechtenstein : Liechtenstein, dat een douane-unie met Zwitserland heeft, zal met deze laatste haar relaties moeten aanpassen alvorens aan de Europese Economische Ruimte te kunnen deelnemen. Artikel 1 van het Aanpassingsprotocol voorziet dat het de EER Ministerraad toekomt te beoordelen of Liechtenstein aan de gestelde vereisten in dit kader voldoening geeft.

Brussel, 23 juni 1993.

***De minister-president van de Vlaamse regering,
Vlaamse minister van Economie, KMO,
Wetenschapsbeleid, Energie
en Externe Betrekkingen***

L. VAN DEN BRANDE

***De minister vice-president van de Vlaamse regering,
Vlaamse minister van Leefmilieu en Huisvesting,***

N. DE BATSELIER

***De Vlaamse minister van Openbare Werken,
Ruimtelijke Ordening en Binnenlandse Aangelegenheden,***

T. KELCHTERMANS

***De Vlaamse minister van Cultuur
en Brusselse Aangelegenheden,***

H. WECKX

De Vlaams minister van Onderwijs en Ambtenarenzaken,

L. VAN DEN BOSSCHE

***De Vlaamse minister van Verkeer, Buitenlandse Handel
en Staatshervorming,***

J. SAUWENS

***De Vlaamse minister van Tewerkstelling
en Sociale Aangelegenheden,***

L. DETIEGE

***De Vlaamse minister van Financiën en Begroting
Gezondheidsinstellingen, Welzijn en Gezin,***

W. DEMEESTER-DE MEYER

VOORONTWERP VAN DECREET

houdende goedkeuring van de Overeenkomst betreffende de Europese Economische Ruimte, van 49 Protocollen, van de Slotakte en van de Bijlagen 1 tot en met XXII, opgemaakt in Porto op 2 mei 1992, en van het Protocol tot aanpassing van de Overeenkomst betreffende de Europese Economische Ruimte, opgemaakt in Brussel op 17 maart 1993

DE VLAAMSE EXECUTIEVE,

Gelet op de wetten op de Raad van State, gecoördineerd op 12 januari 1973, inzonderheid op art. 3, § 1, gewijzigd bij de wet van 4 juli 1989, en op artikel 3, § 2, gewijzigd bij de wetten van 9 augustus 1980 en 16 juni 1989 ;

Gelet op de dringende noodzakelijkheid ;

Overwegende dat de Overeenkomst en het Aanpassingsprotocol op 1 juli 1993 in werking treden, wanneer alle betrokken partijen voor die datum hun akten van bekrachtiging of goedkeuring van de Overeenkomst en het Aanpassingsprotocol hebben overgelegd ;

Op voorstel van de leden van de Vlaamse regering,

Na beraadslaging,

BESLUIT :

De minister-president van de Vlaamse regering is ermee belast, in naam van de Vlaamse regering, bij de Vlaamse Raad het ontwerp van decreet in te dienen, waarvan de tekst volgt :

Artikel 1

Dit decreet regelt aangelegenheden als bedoeld in artikel 59bis en artikel 107quater van de Grondwet.

Artikel 2

De Overeenkomst betreffende de Europese Economische Ruimte, de 49 Protocollen, de Slotakte en de Bijlagen 1 tot en met XXII, opgemaakt in Porto op 2 mei 1992, en het Protocol tot aanpassing van de Overeenkomst betreffende de Europese Economische Ruimte, opgemaakt in Brussel op 17 maart 1993, zullen volkomen uitwerking hebben, wat de Vlaamse Gemeenschap betreft.

Brussel, . . .

***De minister-president van de Vlaamse regering,
Vlaamse minister van Economie, KMO, Wetenschapsbeleid,
Energie en Externe Betrekkingen,***

L. VAN DEN BRANDE

***De minister vice-president van de Vlaamse regering,
Vlaamse minister van Leefmilieu en Huisvesting,***

N. DE BATSELIER

***De Vlaamse minister van Openbare Werken, Ruimtelijke ordening
en Binnenlandse Aangelegenheden,***

T. KELCHTERMANS

De Vlaamse minister van Cultuur en Brusselse Aangelegenheden,

H. WECKX

De Vlaamse minister van Onderwijs en Ambtenarenzaken,

L. VAN DEN BOSSCHE

De Vlaamse minister van Verkeer, Buitenlandse Handel en Staatshervorming,

J. SAUWENS

De Vlaamse minister van Tewerkstelling en Sociale Aangelegenheden,

L. DETIEGE

***De Vlaamse minister van Financiën en Begroting,
Gezondheidsinstellingen, Welzijn en Gezin,***

W. DEMEESTER-DE MEYER

ONTWERP VAN DECREET

DE VLAAMSE REGERING,

Op voorstel van de leden van de Vlaamse regering,
Na beraadslaging,

BESLUIT :

De minister-president van de Vlaamse regering is ermee belast in naam van de Vlaamse regering bij de Vlaamse Raad het ontwerp van decreet in te dienen, waarvan de tekst volgt :

Enig artikel

De volgende internationale Akten zullen, wat de Vlaamse Gemeenschap betreft, volkomen uitwerking hebben :

De Overeenkomst betreffende de Europese Economische Ruimte, de 49 Protocolen, de Slotakte en de Bijlagen 1 tot en met XXII, opgemaakt in Porto op 2 mei 1992, en het Protocol tot aanpassing van de Overeenkomst betreffende de Europese Economische Ruimte, opgemaakt in Brussel op 17 maart 1993.

Brussel, 23 juni 1993.

***De minister-president van de Vlaamse regering,
Vlaamse minister van Economie, KMO,
Wetenschapsbeleid, Energie
en Externe Betrekkingen,***

L. VAN DEN BRANDE

***De minister vice-president van de Vlaamse regering,
Vlaamse minister van Leefmilieu en Huisvesting,***

N. DE BATSELIER

***De Vlaamse minister van Openbare Werken,
Ruimtelijke Ordening en Binnenlandse Aangelegenheden,***

T. KELCHTERMANS

***De Vlaamse minister van Cultuur
en Brusselse Aangelegenheden,***

H. WECKX

De Vlaamse minister van Onderwijs en Ambtenarenzaken,

L. VAN DEN BOSSCHE

***De Vlaamse minister van Buitenlandse Handel
en Staatshervorming,***

J. SAUWENS

***De Vlaamse minister van Tewerkstelling
en Sociale Aangelegenheden,***

L. DETIEGE

***De Vlaamse minister van Financiën en Begroting,
Gezondheidsinstellingen, Welzijn en Gezin,***

W. DEMEESTER-DE MEYER
